

урахуванням затверджених раціональних обсягів споживання основних харчових продуктів; активізація інноваційної діяльності в галузях продовольчого комплексу; реалізація інвестиційної політики, спрямованої на впровадження інновацій, здатних забезпечити отримання конкурентоспроможної продукції; формування доступного інформаційного бізнес-середовища функціонування ринку;

— *в сфері зовнішньоекономічної політики*, перш за все, – раціоналізація співвідношення експорту та імпорту сільськогосподарської сировини і продовольства;

— *в сфері сталого розвитку сільських територій*: розвиток мотиваційних механізмів по відношенню до економічних суб'єктів господарювання в питаннях створення нових робочих місць та розширення сфери економічної діяльності; всебічна підтримка розвитку особистих селянських господарств тощо.

Вирішення продовольчої безпеки країни неможливе без забезпечення якості та безпечності харчових продуктів. Концепція продовольчої безпеки країни повинна охоплювати задоволення фізіологічних потреб населення у безпечних, високоякісних продуктах харчування відповідно до медичних рекомендацій, екологічних умов та індивідуального стану кожної людини. Це досягається шляхом: вдосконалення методології оцінки якості харчових продуктів і продовольчої сировини; переходу від контролю готової продукції до контролю її виробництва на всьому технологічному ланцюгу; розроблення системи прогнозування показників якості; розроблення, освоєння і впровадження системи інтегрального контролю сировини і харчових продуктів; застосування вискоелективних методів контролю тощо.

РОЛЬ І МІСЦЕ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Гринчук Ю.О., аспірантка,*

Білоцерківський національний аграрний університет

Головним національним інтересом є сталий розвиток економіки та добробут громадян України. Забезпечення національних інтересів та економічної безпеки - найважливіші функції держави, реалізація

* Науковий керівник - Свиноус І.В., д.е.н., професор

яких покликана посилювати позиції в міжнародному співтоваристві. Національна безпека України як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз - необхідна умова збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей.

Продовольча безпека держави є важливою складовою частиною економічної безпеки, яка в свою чергу є частиною суспільної безпеки держави. Продовольча безпека - це рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-економічну та політичну стабільність у суспільстві, стійкий та якісний розвиток нації, сім'ї, особи, а також сталий економічний розвиток держави. Забезпечення населення якісними в широкому асортименті й доступними за ціною продуктами харчування становить головний напрям соціально-економічного розвитку будь-якої держави. Тому стан аграрної економіки, що виробляє продукти харчування, її продуктивність, ефективність та екологічність функціонування – важливі оцінюючі критерії прогресу цивілізації. Виняткове значення і незамінність продуктів харчування, їх обсяг, асортимент – це не лише індикатори розв'язання аграрних проблем, а й наріжні камені, на яких ґрунтується національна безпека держави. Наскільки розвинуте аграрне підприємство, настільки самодостатня аграрна економіка країни і настільки ж незалежна сама країна. Через розв'язання продовольчої проблеми досягається сталий соціально-економічний розвиток людства, його відтворювальний процес, у тому числі демографічне відтворення [1].

Україна володіє потужним потенціалом продовольчих ресурсів, здатним найоптимальніше задовольняти внутрішні потреби і збільшувати експорт. Проте пропозиція продовольства національного виробництва не відповідає ні ресурсам аграрного підприємництва, ні потенційним можливостям його розвитку. Розвиток аграрного сектору має негативний характер, що свідчать про його не реформованість. Причинами цього є:

- недостатня реалізація природно-кліматичного потенціалу України. За рівнем забезпеченості сільськогосподарськими угіддями, а це 0,9 га на одного мешканця, Україна поступається серед Європейських країн лише Республіці Білорусь. А за забезпеченістю ріллею (0,7 га на одну особу), випереджає всі країни Європи:

- нерозвинена інфраструктура заготівлі та збуту сільськогосподарської продукції, що обумовлює значні її втрати під час зберігання та транспортування;

- низька економічна ефективність використання сільськогосподарських угідь. При зниженні їх площ за роки незалежності на 1 % виробництво валової продукції сільського господарства зменшилося на 30 %;

- високі відсоткові ставки за кредитами в цій галузі, причому ставки банків для сільськогосподарських підприємств перевищують середньозважені відсоткові ставки за кредитами у середньому по економіці;

- недостатнє інвестування галузі, що обумовлено її інвестиційною непривабливістю внаслідок великої кількості збиткових підприємств;

- високе техногенне та антропогенне навантаження на ґрунти, що посилюється дією природних чинників. Це призводить до зниження якості ґрунтів і, як наслідок, – до зниження урожайності, а також зменшення валових зборів сільськогосподарських культур.

Проблеми не реформованості аграрного ринку викликають загрози продовольчій безпеці держави та забезпеченості населення основними продуктами харчування [2].

Основними загрозами продовольчій безпеці держави є:

1. Недостатнє споживання продуктів харчування населенням. У 2011 р. за більшістю основних продуктів харчування фактичне споживання знаходилося нижче раціональної норми. Найбільше відставання відмічено за такими групами: м'ясо і м'ясопродукти, риба і рибопродукти, овочі, баштанні культури, плоди, ягоди та виноград. Водночас за трьома групами (картопля, олія рослинна всіх видів, хлібі хлібопродукти) відмічено перевищення фактичного споживання над раціональним. Це негативне явище, яке свідчить про недостатню якість харчування населення.

2. Низький рівень споживання продуктів тваринного походження в раціоні населення. Основну частину калорій українці споживають разом із продукцією рослинного походження. Натомість 27 % середньодобового раціону українця складають продукти тваринного походження, а це вдвічі менше за нормативний показник у 55 %.

3. Низька емісія внутрішнього ринку за окремими продуктами харчування і, відповідно, висока їх залежність від імпорту. Надмірно висока залежність від імпорту спостерігається за такими групами, як риба і рибопродукти – 68,3 %, плоди, ягоди та виноград – 53,8 % при пороговому значенні цього критерію у 30 %.

Високою є частка витрат домогосподарств на продукти харчування у структурі їх загальних витрат. Індикатор доступності продуктів харчування нині становить 51,8 % при пороговому значенні

у 60 %. У загальній структурі витрат на продукти харчування найвищу питому вагу займають витрати на м'ясо та м'ясопродукти, хліб і хлібопродукти, овочі, а також молоко й молочні продукти. Загрозою продовольчій безпеці держави також є сировинний характер експорту сільськогосподарської продукції. У структурі експорту сільськогосподарської та харчової продукції частка готової продукції становить лише 25,9 %, при цьому частка сільськогосподарської продукції значно вища і становить 47,8 %. Зростають ціни на сільськогосподарську продукцію, що також є загрозою продовольчій безпеці держави, оскільки високі ціни не дозволяють населенню якісно харчуватися, а також призводять до зростання загального показника інфляції в Україні. Повільно здійснюється запровадження міжнародних стандартів і систем якості продуктів харчування. Це відбувається тому, що більшість сільськогосподарської продукції виготовляється господарствами населення, які не спроможні запроваджувати міжнародні стандарти якості продукції через скрутний фінансово-матеріальний стан.

Відтак виникає необхідність прискорення процесів реформування аграрного сектору України, цілеспрямованих заходів державної політики, спрямованих на стабільність власного продовольчого ринку та використання потенційних вигод від зростання присутності України на світових ринках продовольства. З цією метою необхідно здійснити низку заходів: забезпечити ефективність внутрішнього ринку та цінового регулювання; сприяти підвищенню ефективності та конкурентоспроможності аграрного виробництва, захисту інтересів вітчизняних товаровиробників на зовнішніх ринках; забезпечити цільове спрямування коштів від продажу сільгосппродукції на розвиток аграрного сектору економіки; активізувати інвестиційну діяльність у сільськогосподарському виробництві; реформувати земельні відносини; підвищити якість продуктів харчування.

Література.

1. Жаліло Я.А. Розвиток аграрного виробництва як передумова забезпечення продовольчої безпеки України/ Я.А. Жаліло. – К.: НІСД, 2011. – 39 с.
2. Майовець Є. Аграрне підприємництво в Україні/ Є. Майовець/ Львівський національний університет ім. І. Франка. – Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 248 с.